

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 florini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectorii.

Nr. 24.

Brasiovu 15. Decembre 1873.

Anulu VI.

Sumariu: Societatea academica romana, amicii si contrarii sei. (Fine.) — Ioanu Corvinu de Hunedór'a. (Urmare.) — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Honorariulu acestei redactiuni. — Bibliografia — Recunoscentia nationale. — Subventiuni la foliele nopolitice rusesci.

Societatea academica romana, amicii si contrarii sei.

(Fine.)

Tóte acestea obiectiuni si alte dificultati inpreunate cu compunerea dictionariului s'au relevatu in sinulu societatei academice in duoe sessiuni una dupa alt'a; celu pucinu 15 siedentie s'au petrecutu aprópe numai cu critic'a cea mai rigorósá a primului proiectu de dictionariu si glossariu publicatu de cátra comissiunea lexicographica, si — precumu se intempla adesea in casuri analóge, candu discussiunea ia dimensiuni intense, candu spiritele se interbenta, candu opiniunile incepu a lua forma de maxime, unii ómeni alúnea si la personalitati, de unde urmara si dimisiiuni. Pe atunci dise unulu deintre membrii repaústati: „De vomu esi cu asemenea lucrare in publicu, ómenii ne voru toca in capu.“ Altulu éراس, candu era vorba despre ficsarea numerului esemplariilor cáte aru fi a se tipari dein dictionariu si glossariu; si candu audí cá se propune unu numeru de patru mii, spaimentatu si amaritu dise: „Nici optudieci nu se voru vende!“ Au fostu éراس altii carii au apostrofatu pe membrii comissiunei dicúndu-le cu dorere profunda: „Ne stricati limb'a dein temeliiile sale.“ — Totu acestia s'au incercatu a'i strimtora intre óresicare legi séu regulamente, dupa care se aiba a compune dictionariulu.

Si care a fostu rezultatulu finale alu totoruru acelor discussiuni indelunge, ferbenti si mai totudeanna neplacute asupra dictionariului si glossariului? A fostu simplu acela, cá membrii comissiunei au respunsu, buna-óra cá órecandu Luter in cestiuni religióse: „Acestea sunt convictiunile nóstre philologice, acésta este óresicumu dogm'a nóstra cá lexicographi in limb'a daco-romana; dela acésta nu ne potemu abate pentru tóta viétia nóstra. Noi inse nu ne inbuldimu, ba nici nu ne inbiemur a lucra la acestu dictionariu; nu noi acesti duoi (la inceputu trei membrii pàna la mórtea lui Eliadu) dispunemu de capitaluri, ci societatea intréga. Ea este in-dreptu se aléga alta comissiune lexicographica si alti colaboratori, atátu dein sinulu societatei academice, cátu si dein afóra, dein tóta cet'a carturariloru nostrii, se le votédie remuneratiuni ori cumu va afla ea cu cale, si atunci ati scapatu de noi si

de tóte „pedanteriile nóstre.“ Guberniulu a-disu in regulamentulu seu dein an. 186⁵/₆ fórté in scurtu: „Incepéti si realizati lucrarea dictionariului romanu.“ Nimicu mai multu. Si unu guberniu in adevéru nationale, in adevéru romanescu, nici cá potea face altumentrea, decátu cá se lase modulu essecutarei in grij'a si responsabilitatea philologiloru pe carii avemu.

In cátu pentru acei carturari ai nostrii, carii critica pe dein afóra de societatea academica, in diarie si in adunari, apoi ce'i impedecase pe densii a elabora dictionariulu (nu vocabulariu, nu manuale de colea pàna colea) inainte de infientiarea societatei academice, si se ia ei marele premiú Zappa. Nu'i impedeca inse nimicu nici chiaru dupa chiamarea in viétia a societatei, cá se se coalisedie intre se-ne si se éssa, déca nu indata cu manuscriptulu intregu, incai cu unu planu ficsu, claru, in care se arate natiunei si guberniului, cá dictionariulu densiloru are se fia neasemenatu mai bunu decátu alu comissiunei lexicographice, pentru cá in casulu de facia nici decumu nu este de ajunsu numai a critica, numai a declara dictionariulu de reu, de lucrare pedanta s. a., ci criticii sunt datorii a si pune altu-ceva mai bunu in loculu aceluia. Odata si bine, toti barbati natiunei carii vedu multu mai departe decátu numai pàna la nasu, sunt de credentia, cá unu dictionariu romanescu, care se coprenda nu numai vocabule, nu numai materialu secu, ci si toti idiotismii, tóte acceptiunile, fraseologi'a, proverbiale si mai in scurtu, tóta avuti'a limbei, este pentru daco-romani una dein conditionile de viétia nationale, prin urmare, cá realizarea lui nu se mai póte amana pe tempu nedeterminatu.“

Facia cu asemenea argumente, maioritátea membriloru cáti se aflá in Bucuresci la sessiunea anuale, se vediú necessitata a lasa redactiunea dictionariului si a glossariului totu in manile comissiunei lexicographice alese inca dein an. 1869, éra vreo siepte insi deintre densii se decisera a si collabora la dictionariu. subministrandu comissiunei materialu, inse numai dela lit. F. inainte, pentrucá primele litere pàna la E au remasu cá se le taca pe dein intregulu totu membrii comissiunei, adeva Laurianu si Maximu.

Acésta este pe scurtu istori'a urdirei si a publicării dictionariului si a glossariului pre câtu ilu vedem datu la lumina până la F in vreo 90 de cóle. Liter'a F va esí totu dein pen'a dlui Laurianu, pentru că celu care a luase asupra sa, renunțiã mai târziu la elaborarea ei. De aci încolo urmédia literele lucrate si de alti membrii; urmédia inse si criticele, si bene facu, inse cu conditione, cá acelea se nu fia superficiali, nici impertinente, nici numai negative, ci criticii nostrii se ne arate si in modu positivu, cumu ar trebui se fia unu dictionariu etimologicu romanescu; se ne dea cá de proba dein atâtea mii, celu mai pucinu câte una suta de cuvente redactate gata, pen'ã cá se ne potemu orienta si noi acesti alti moritori, carii volim se ne invetiamu, se ne vorbim si scriemu scump'a nóstra limba regulatu si frumosu. Acésta se cere dela criticii nostrii cu totu dreptulu si cu atátu mai virtosu, cá éca, celi carii se temea cá dictionariulu si glossariulu asia cumu se publica elu, nu se va vende nici in 80 de esemplaria, se vedu insielati, pentru că, numerulu abonatoru a trecut si până acumu, adeca multu mai înainte de a esí dictionariulu întregu, preste siese sute, precumu se póte convinge ori-cine dein list'a ce se publica pe copert'a fascicleloru. Asia dara, déca ne tememu cá prin acesteã carti ni se va strica limb'a, criticii numai se se inpulpe iute, se le scarmene, se le depopularisedie câtu se póte mai curendu, pentru cá se ajute pe natiune a evita unu periculu cá acesta. Semena inse fórte, cá acea temere va fi cu totulu desierta.

Scriitorulu acestoru inpartasiri inca a fostu dein aceia, carii s'a oppusu la prea mult'a latinire a limb'ei nóstre, precumu si la ingreunarea ei prin orthographia, cumu amu dice, prea de totu scientifica rigorósa, séu déca mai voliti, prea arteficiósa. In acestu sensu a vorbitu si elu de repetite-ori in sinulu societatei academice; éra dupace a vediutu extraordinari'a perseverantia dein duoe parti, pentru duoe opiniuni oppuse, si-a disu sie, a dis'o si insiedentia: Acésta divergentia agera de opiniuni o póte inpaca numai tempulu, séu mai bene, in cursulu tempului natiunea intréga, prin intelligenti'a sa colectiva, care cresce pe anu ce merge. Nu duoi séu trei philologi, nici chiaru vreo societate scientifica de nu sciu ce auctoritate mare, va face vreo-data limb'a unei natiuni, nici reinviendu'i archaismii, nici incarcandu-o cu neologismi, nici stringendu-o in penteni orthographici si grammaticali, pe carii natiunea nu póte séu nu vrea se'i suferé. „Academiile nu sunt acilea, cá se facea limbile, ci numai cá se constate regulele loru,“ a disu Eliadu pre candu era inca sanetosu la mente, si a disu fórte bene. Intr'aceea ce mi s'a intemplatu se vediu eu, cá si toti ceilalti contemporani ai mei! Una propensiune, cá se dicu asia fenomenale a natiunei nóstre, de a suscepe si adopta in limb'a sa câtu se póte mai multi termini curatu latinesci, carii mai înainte nu se audia de locu in nici una parte a

romanimei. Si bene se insemnamu. acésta se intempla mai multu in Romani'a propria disa, adeca in acea tíera, unde până înainte cu 30—40 de ani limb'a latina era nu numai prea pucinu cunoscuta, ci chiaru si persecutata de greci, dein cause confessionali. Chiaru si in tempulu de facia mai audi pe grecii romaniti escusandu acésta propensiune cu stereotipulu loru: „Au venitú ardelenii dela Blazu, cá se ne stritie limb'a.“ Nu ardelenii (numiti in bajocura si ungureni), au venitú cá se ve stritie limb'a; ci aparitiunea acésta in viéti'a nóstra nationale trebue se si afe, precumu si afla esplicatiunea sa cu totulu airea, in alte inpregiurari. De s'ar fi stramutatu „Blazulu“ întregu la Bucuresci, totu nu ar fi fostu in stare se stritie limb'a lui Ionitia alu polcovnicului Ilie dela Tergovistea (Ioanu Eliadu), si cu atátu mai pucinu limb'a unui Cesaru Boliacu, care până in dio'a de astadi mai duce atáta frica de „jesuitii dela Blasiu.“ Intr'aceea se lasamu pe scriitorii cei mai renumiti ai Romaniei, se ne intórcemu la juristi si la legisti, la medici si — chiaru la calugarii dein Romani'a. Cautati la legile si la desbaterile parlamentarie ale camereloru legislative, assistati la asia numitele „pleatorii“ ale advocatoru pe la tribunale si curti, mai alesu de 14 ani încóce; aruncati ochii preste sententiele judecatoresci; luati amana Monitoriulu officiale, séu si foliele officiale dein Iassi si Craiov'a; ascultati pe medici si cititi Gazet'a medico-chirurgicala; cereti acte consistoriali dela mitropolia, cá se vedeti in ce limba mai scriu si parentii calugari; in fine descendeti déca voliti, si in clasa midiulocia a comerciantiloru; apoi inse nu cumu-va se lipsiti a cerceta ce limba romana vorbescu dómnele (odenióra cocónele) romane in regiunile superiori ale societatei romanesci, pe unde pre câtu scimu noi, n'au ajunsu până acumu „cá se se incuibe“ nici unu ardeleanu. Preste totu, multime de termini latinesci adoptati, tienuta in onóre, si pronuntiandu-se (cu pucine esceptiuni) atátu de frumosu si elegantu, in câtu pare cá individii carii îi pronuntia, îi au subti cu tieti'a mamei loru, precumu au suptu cuvintele Capu, ochiu, frunte, fačia, urechia, nasu, dente, gingia, cerin, sóre, luna, stea si diece mii altele. Preste acésta, cu câtu ideile si cunoscintiele se imultiescu, cu câtu cultur'a inaintédia, cu atátu se imultiesce si usulu cuventeloru latinesci, dispare inse in aceeasi proportiune in mani'a nóstra a conservatoriloru, usulu slavonismiloru si alu unoru cuvente turcesci, remase dein dilele cele rele; ce e mai multu, chiaru gallicismii au inceputu se face locu in parte mare cuventeloru antice latinesci si unora dein evulu mediu. Cuvente latinesci vechi, tractate mai deunadi cá neologismi si chiaru criticate, respinse, le vedi astadi adoptate prin gurile si penele toturoru. Ei bene, unde se va termina progressulu acesta — séu dupa unii — mani'a, pasiunea — de a latiní? Acésta întrebare merita unu respunsu, pe care déca nu'lu damu la loculu acesta, caus'a este

numai, că relațiunea noastră despre cercările și suferințele prin care a trecut societatea academică, s'a prea lungitu, chiaru fîra voli'a noastră. Asia noi numai cătu constatam fap't'a, că natiunea noastră apucase calea cîtra lumea latină mai înainte de a es'dd. Laurianu și Maximu cu proiectulu loru de dictionariu înaintea lumii, că prin urmare literaturii in genere, gramaticii și lexicografiei in specie, le remane pe acêsta cale numai rola, cumu amu dice, de regulatori.

Dein tôte acestea deducem noi, că nu trebuie se fimu prea îngrijati de form'a in care esse dictionariulu și glossariulu, că-ci de nu aru mai avea acelea carti altu meritu, decătu că se aduna partea cea mai mare a materialei limbei, și că se dá unu prea bunu subjectu pentru critica, totusi ele voru fi fôrte instructive pentru noi toti; ne voru dá ocaziune că se admiram unu thesauru minunatu de idiotismi, frase și proverbie, de care pîna acilea nici nu sciamu că le avem. De aci incolo nu ar trebui se perdem deinde vedere, ceea ce ni s'a spusu mai de multe ori, că la alte popôra asemenea carte a cartiloru s'a facutu in restempu de cîte treidiece pîna in patrudiece de ani. Asia și la noi, ce nu s'a facutu astadi, se va face mane, că-ci venitoriulu nostru inca ne este înainte; noi de aci incolo avem se ne consolidam că natiune intru tóta puterea cuventului.

Ad 8. Cestiunea inmultirei membriloru in societatea academică inca a causatu mai alesu de trei ani incôce multa dorere de capu. Abia se pôte crede, ce delicata cestiune mai este inca și acêsta. Guberniulu defipsese numerulu membriloru la 21. Societatea prevediù cîteva conditiuni de alegere in statutele și in regulamentulu seu, inse nu defipse nicairi numerulu membriloru, ci dupa cumu se deschidu vacantie, prin dimisiune seu môrte, asia indeplinesce numerulu de 21 prin alegeri. Societatea academică au alesu pîna acilea deinde propri'a sa iniciativa 11 membrii in loculu celoru incetati. Intr'aceea s'au scolaru unii, carii au cerutu inmultirea pîna la 25, alții pîna la 30, și érași unii au volitu că membrii actuali ai acestei societati se se inmultiesca cine scie pîna unde, in infinitu, pîna s'ar preface că intr'una specie de casina, societate de lectura, atheneu, séu nu mai sciu ce. Discussiunile deinde acêsta cauza au crescutu cu atātu mai multu, că-ci — lucru straniu — cu cātu societatea academică este mai multu criticata și injurata, cu atātu se afla mai multi candidati de membrii actuali. Mai antierti unu singuru membru dela Aradu propunea una lista de 16 membrii noi. Pre cātu scim noi, nici unulu deinde membrii actuali nu este in contra inmultirei numerulu membriloru; inse abia credem se fia doui séu trei, carii se voliésca a'i inmultí in infinitu; in contra opiniunii deinde urma lupta argumente multe și tari, éra nu numai singur'a inpregiurare, că pentru membrii multi se ceru fonduri mari, afôra decă s'aru afla literati de aceia, carii se nu pretenda nici-una remuneratiune

pentru activitatea loru și nici bani de drumu. Se ne erte tóta republic'a eruditiloru, este inse unu a-deveru comprobatu prin esperientia indelunga la tôte popôrale, că decă se aduna prea multi la unu locu, se destépta in ei mancarime irresistibile de a vorbi, de a comunica idei uneori necunoscute, mai de multori fôrte bene cunoscute, de a disputa de omnibus rebus divinis et humanis et quibusdam aliis, cu septemanele și cu lunile intregi, fôra a mai ajunge la vreunu capetaiu. Am vediutu in Vien'a filologi nemti, tragendu-se unulu pe altulu de pe catedra, pre candu ceilalti strigá mereu, Genug, genug, celui ce luase pe Tacitu sub scalpellulu seu de filologu done ôre intregi, fôra că se voliésca a sci ceva de alti membrii, carii mai era insemnati la presidiu, și fôra se audia campanell'a presiedentelui. Dara inca decă deinde nefericire unii membrii se mai tienu, afôra deinde societatea de eruditi inca și de partite politice diverse, ducu inse cu se-ne animositati și ure de partite in sanctuariulu scientieloru! Apoi candu mai intrevene și cîte unu guberniu strainu cu conscientia celu muștra pentru faptele sale, și cere departarea unoru individi chiaru și deinde societati scientifice.

Deinde acestea pucine aieptari și deinde cîte s'au atensu inca și la p. 4, bunulu lectoriu va cunósce, ce lucru delicatu este la noi alegerea de membrii actuali in acêsta societate tenerica. De altu-mentrea alegeri de natur'a acestora nici la alte popôra nu prea sunt usiôre. Ceea ce dorim noi este, că societatea academică se si ia tempu și se defiga pentru totu-deauna numerulu membriloru actuali, deinde cāti va fi se se compuna ea pe venitoriu, éra de aci incolo se nu se mai aléga alții, decătu numai in casuri de vacantia prin môrte, séu prin eventualitatile prevediute in statute și in regulamentu, carele se se observe cu rigóre, precumu nu s'a observatu pîna acilea in vreo duoe puncte ale sale.

Nu vomu mai fatiga pe lectorii nostrii cu tragere de corollarie deinde scêsta relațiune a noastră, ci o vomu lasa cu totulu in apretierea fia-caruia, cu atātu mai virtosu, că noue in positiunea in care ne aflam, ni se cuvane se fimu cātu se pôte mai obiectivi, facundu-ne reflexiunile nôstre numai la unele puncte, pe unde ni se pareă, că fôra acelea ar suferí claritatea inpartasiriloru nôstre.

Ioanu Corvinu de Hunedôr'a,

originea, genealogi'a, faptele sale imortali.

(Urmare.)

XIII. Dimisiunea. Donatiuni. Expeditiuni noue in contra turciloru. Batali'a dela Crussotiu in Serbi'a: Anii 1451—2 se trecu cu agitatiuni politice, cu negotiatiuni diplomatice, deinde care au resultatu confederatiunea ungure-

niloru cu austriacii si cu bohemii, pentru cá se scape dein manile imperatului Fridericu pe tenerulu rege, pe care'lu cerura de nou prin deputatiuni, inse totu indesiertu. Se conchiama dieta, dein care merge alta deputatiune la Fridericu; se tramite una si la pap'a. Intr'aceea imperatulu caletoresce la Rom'a cu mare pompa, atátu cá se se incoronedie, cátu si cá se se cunune acolo cu Eleonor'a principessa dela Portugali'a, éra ómenii tienu drumulu ambasadofiloru ungureni tramissi la Rom'a si le apuca documentele, apoi ii lasa p'ací incolo. Pap'a Nicolae inse, cumu era si calugaru aspru si necrutatoriu, irratu si de Fridericu, in locu se dea ascultare la rogamenta confederatiloru, trantí anathema anume in capetele austriaciloru, pe care inse nu volí se o publice nimeni. Collegiulu cardinaliloru inca mustrà si respinse pe deputatiune. Acumu ungureni si bohemii venira la ide'a, cá se fure pe rege; inse nu reesu nici cu planulu acesta. Asia, de si se vorbea éra si multe despre expeditiune noua in contra turciloru, se incinge totusi bellu nou cu imperatulu Fridericu, a carui óste fu batuta si Cetatea-noua (Wiener-Neustadt) inpresurata. In fine dupa negociatiuni volburóse de câteva dile, Fridericu nu mai avú altu modu de scapare, decátu cá se dea reguletiului libertatea, ceea ce se intemplà abia in 4. Sept. 1452, inse numai asia, cá tenerulu Ladislau se fia datu in grij'a si in tutoratulu comitelui Ulricu Cillei, ceea ce desplaçè la multi carii scia, cà tenerelulu rege fusese educatu crestinesce la Fridericu, éra acumu era se intre in una familia aristocratica dein cele mai corrupte.

Cillei duse pe Ladislau la Vien'a, unde a si inceputu se'lu depranda la viétia desfrenata, éra de alta parte se folosí de bun'a ocaziune cá se'lu inpla de ura in contra lui Ioanu Corvinu si a fililoru acestuia. Vediendu Corvinu in ce periculu se afla si ce multiamita i se prepara pentru tóte faptele sale patriotice, a inceputu a lua tóte mesurele possibili pentru asecurarea sa si a familiei sale. Spre a evita chiaru pericululu vietiei, nu a mersu la Vien'a cu prim'a deputatiune ungurena, ci a vediutu de multele afaceri ale tierei in calitatea sa de gubernatoriu, a inchiaiatu legamenti de amicitia, s'a inpacatu inca si cu cerbicosulu Giscra. Numai dupace a conchiamatu de nou diet'a tierei, a mersu si elu cu una alta deputatiune illustra la regele in Vien'a, unde au ajunsu in 11. Nov. Acolo s'au inceputu negociatiunile de nou asupra mai multoru puncte, care s'au si adoptatu, inse dupa ce au trecut prin multime de intrige, probe, amerintiari, lupte, care au duratu pàna in 11. Iuniu 1453.

In acelasu tempu, adeca inca in Ianuaru 1453, Ioanu Corvinu satulu pàna in sufletu de atâtea miselatati omenesci, mai alesu vediendu consolidarea inemiciloru sei personali si caderea regelui in potestatea loru, s'a decisu a renuntiá la demnitatea de gubernatoriu, ceea ce s'a si intemplatu cu pompa extraordinaria, totu in Vien'a, pe piati'a Carmelitoru,

care astadi se dice la Curte (am Hof). Regele vení insocitu de principii dela Bavari'a, Brandenburg, Baden, incongiuratu de multimea magnatiloru si de magistratulu Vienei, si ocupà unu tronu auritu. Atunci Corvinu multiamí regelui pentru demnitatea ce avuse si cadiendu in genunchi, o depuse in manile lui. Intr'aceea regele i si intense man'a cá se se ridice, si vorbindu'i in tonu de recunoscintia, ilu denumí mare capitanu alu tierei (cumu amu dice astadi maresialu, séu generariu belliduce), ii commisse si administrarea venituriloru tierei, in fine ilu confirmà si in vaivodatulu Transilvaniei. Asia Corvinu isi perdù titlulu de gubernatoriu, in realitate inse potestatea principale a remasu totu in manile lui. Acumu insusi Cillei se prefacè reconciliatu, si rogà pe rege, cá se denumésca pe Corvinu de comite hereditariu alu Bistritiei in Transilvani'a, ceea ce éra si s'a intemplatu cu pompa mare, totu in Vien'a, in cathedral'a santului Stefanu.

Pe la finea lui Ianuaru regele Ladislau descense in Ungari'a la Presburgu, unde'lu asteptá mai multi primati ai tierei. Corvinu venise spre Transilvani'a, pentruca éra si aflase de unele curse care i se puneau, si nici n'a mersu pàna ce nu i s'a transmisu carte de securitate (salvus conductus), cà nu i se va intempla nici unu reu. Dupa acestea purcese la Presburgu nu numai Corvinu, ci si Vladuvoda alu Munteniei, spre a saluta pe rege. Acésta s'a intemplatu in paresimi, pre candu Ladislau inplenise 13 ani ai etatei sale. De pre acestu tempu suna câteva diplome de donatiuni facute lui Corvinu, éra filiu-seu Ladislau, de si inca junisioru, fu denumitu banu alu Croatiei. Cu tóte acestea mari distinctiuni, comitele Cillei si alti càti-va magnati perseverara in conspiratiune secreta indreptata spre ruin'a lui Corvinu, de aceea nici elu nu se incredea la nimeni pe lume, pentruca cunoscea fórte bene perfidi'a toturoru. In adeveru, cà urgi'a si prorupse in acelasu anu, Cillei adeca atâtea vorbf regelui despre barbari'a si perfidi'a ungureniloru, pàna ce acesta intricatu, se decise a se reintórce la Vien'a, tocma pre candu ungureni sperá, cà va petrece mai multu intre densii. Atunci Corvinu perdiendu'si patienti'a, mustrà aspru pe Cillei; acesta se aparà, inse éra si cu minciuni, pàna ce'i successe a irrita pe rege in contra lui si a'lu face se plece dela Presburgu. Acumu Corvinu desgustatu, se trase la Temisior'a, de acolo la Clusiu, apoi la Bistritia, ai carei locuitori nici-decumu nu volia se i se supuna.

In acelasu anu, 1453 Main 29. a cadiutu Constantinopolea in potestatea turciloru. In acea di, sultanulu Mahomed II. prefacè sant'a Sofi'a in Medigia mohamedana, éra celebr'a icóna a santei Fetióre, cunoscuta sub nume de Hodegetri'a, obiectu principale alu inchinatiunei christianiloru, puse de o talià in patru, cá semnu cà elu a despícatu christianismulu in patru, cá si cumu ai despíca pe unu omu,

si asia l'ai omorî; in fine capula celui dein urma imperatoriu bizantinu ilu despoliã de piele si inplendn'lu, ilu tramise in tóta Asi'a spre a'lu arata, precumu a facutu si tata seu cu capulu regelui unguro-polonescu celui cadiutu la Varn'a. Acesta fu desti-nulu, acésta fu pedeps'a ce ajunse pe greci, carii innotasera si se afundasera càtiva seculi in multimea fòra de legiloru. Adeverata Nemesis. Acumu potea striga calugarii si calugaritiele, cà decàtu se se inpace cu latinii, mai bene voliescu se ajunga in haremurile turcesci. Au si ajunsu in adeveru, in harem, in fundulu marei, la sabiia si plumbu, in focu si in apa. Decadenti'a imperiului orientale romanu fundatu de Constantin, mai tardiu transformatu in imperiu grecescu, o au preparatu calugarii intr'unu periodu lungu de tempu, éra turcii au fostu numai executorii calugariloru.

Scirea despre caderea Constantinopolei a inplutu de dorere si rusîne pe cei mai multi domnitori strai-ni, éra pap'a Romei de superare a cadiutu la patu, si de atunci dí buna nu a mai avutu. Lui Corvinu inca'i secã sufletulu de dorere; dara conscienti'a ilu consolã, cà elu facuse totu ce'i stetese in potere, spre a salva christianismulu resaritènu, carele nu a volitu a se salva elu pe se-ne. In Ungari'a dominã frica mare, pentrucã se latise scirea, cà acumu sultanulu se prepara a lovî asupra Ungariei. Se luara si in Transilvani'a mesuri spre a se fortifica Branulu, Brasiovulu, Sibiuulu s. a. Pap'a tramise pe episcopulu Ioanu Castiglio in calitate de legatu la Ungari'a; dara fiendu-cã regele petrecea in placeri la Vien'a si mai tardiu la Prag'a, numai in Ianuariu 1454 se conchiamã diet'a unгурéna. Dara ce era se mai incepa si acésta in disordinile si anarchi'a dein acelea dile? Dens'a, cà si consiliulu regescu, isi intorse ochii éra si càtra Corvinu celu persecutatu, ilu chiamara la Buda, cà se'i dea in mana de nou guberniulu si se'i committa armarea. Asia se si facu. Se luara dispositiuni bellice severe in siese puncte, pentrucã éra si se uite si delature cà totu-deauna. Cu tóte acestea, Corvinu veni in Banatu si Transilvani'a, unde se apucã de concentrarea trupeloru si de exercitarea loru. Dara inganfatulu sultanu era preparatu bene, éra pretextu aflã iute, cà-ci provocã pe Georgie, cà in 25 de dile se se care dein Serbi'a; éra fiendu cà acesta nu se supuse, armat'a turcesca inundã tóta Serbi'a. Corvinu sciã bene, cà inca nu e in stare se se mesure cu tiranulu in largulu campului. Elu inse aflã altu planu. Spre a'i face diversiune seriósã, strabate cu rapediunea orcanului in Bulgari'a, devasta totu ce era turcescu pãna pe la Ternov'a, bate si pe câteva cete turcesci, care'i esisera in cale; se vede inse necessitatu a se reintórce preste Dunare incarcatu de predi, dein cauza, cà Cillei aruncase masc'a, si folosinduse de absentia lui Corvinu, incursese in Croati'a, cumu se vede, cu scopu de a o smulge de sub jurisdictiunea junelui bann Ladislau Corvinu, si totu-odata a inpedeca pe tata-seu dela operatiuni

ulterióre in contra turciloru*). Mohamedu ocupase unele fortaretie in Serbi'a, mai tardiu inse s'a retrasu la Adrianopole, lasandu pe Firuzu pasi'a cu 32 de mii la fortarèti'a Crussotiu.

Dupace Corvinu reinfrenã pe comitii Cillei, se reintórse iute asupra turciloru, si trecundu Dunarea, ajunse in mersu fortiatu de câteva dile la Crussotiu, unde lovindu éra si in capu de nópte pe turci, cà si la alte câteva oca siuni, le sfarmã óstea intréga, éra pe Firuzu bei si pe mai multi alti comandanti ii luã prinsi. De acolo Corvinu trecu in Bulgari'a, devastandu totu pãna la Vidinu (Diin), caruia i dete focu, cà si la alte trei cetati, Piro't'a, Melcovatiu, Drinovatiu. Dupa acestea victorii Corvinu se reintórse la Belgradu, unde se tienu Te Deum (Pre tene te laudamu etc.), si se tramisera cursori in tóte partile, cà se anuntie acelea victorii.

Acumu pap'a éra si publicã cruciata in contra turciloru, prin bull'a sa dein 30. Sept. 1454 si cu adaosu, cà pe anulu urmatoriu se se scóle toti domnitorii cu armatele loru. In Ungari'a se conchiamã alta dieta pe Ianuariu. Victoriile lui Corvinu au avutu atãta tolosu, cà Georgie isi recastigã tier'a pe unu tempu, fiendu-cã sultanulu aflã cu cale a inchiaié asta-data pace cu densulu, cà se o tiena de joi pãna mai apoi.

Anulu 1455 s'a petrecutu parte mare cu certe de natura tórte periculósa. Famili'a Cillei éra pusesse curse lui Corvinu; ungureni éra si uitara de turci, pãna ce le veni scirea positiva, cà Mohamedu a reintratu in Serbi'a. Atunci regele copilandru se luã éra si frumosielu pe langa badea Corvinu, insusi Cillei se inpacã cu elu. Cu tóte acestea lucrurile mergea nespusu de greu. Corvinu descense éra la Transilvani'a, unde pe Decembre conchiamã dieta la Turd'a. Dein acelea dile avemu câteva documente de donatiune, care au emanatu dela Corvinu, cumu si epistola càtra brasioveni, in caus'a invasiunei lui Vladu-voda in Transilvani'a. Pap'a tramite si pe cardinalulu Ioanu Carvajal la Ungari'a si i committe, cà ajutatu de calugarulu entusiastu anume Ioanu Capistrano, se publice barbatesce cruciata si se inpartia indulgentiele (carti de ertare) cu miile.

In Ianuariu 1456 se conchiamã alta dieta in Ungari'a. Legatulu papei inca se presentã acolo, si facu totu spre a indupleca pe ungureni, cà se se scóle asupra turciloru; dara chiaru si unu Ios. Teleki recunósce si la epoc'a acésta, cà nimicu n'a potutu face cu ei, pentrucã dein toti numai patru generali magnati ungureni s'au alaturatu langa Corvinu, adeca Korogyi, Salageanulu, Ország si Rozgonyi cu regimentele loru, éra ceilalti s'au portatu misielesce. Pe la 6. Februariu a venitu si regele la Bud'a, pentru-

*) Déca nu ai citi acestea la chronicari, negru pe albu, ai crede cà nu merita nici se le atengi. Pre càtu adeca le pasã la càtiva pucinu de christianismu si de patria, tocma pe atãta ómenii cà Cillei isi batea jocu de amendoue.

că, in mani'a turciloru, se'si petréca carnevalulu in-tre placeri desfrenate. Corvinu, a carui sperantia era si asta-data numai in populatiunea Transilvaniei si a Banatului, dupace a inrolatu aici barbatesce si a reintregitu corpulu seu de armata, a plecatu si elu la Bud'a, inse érase numai pe langa carte de salva garda, si numai insocitu de Toma Secula priorulu dela Vrana, de Vladu-voda alu Munteniei, de Ladis-lau dela Canisia si de Sebastianu dela Rozgonu*).

(Va urma.)

Colectiune de diplome

d'in diplomatiulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe români (valachi).

(Urmare.)

1480. post 2. Febr. App. D. Tr. T. VI.

Regele Mateiu dà oppidului Hunedór'a si respective inno-esce unu privilegiu, prin care locuitorii lui sunt scutiti de ori-ce imposite si taxe, dein cauza că suferisera fórte multe rele si devastatiuni prin desele incursiuni ale turciloru. Acestu privilegiu apoi s'a mai reinnoitu de câteva-ori.

Nos Matthias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohemiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimae replicationis instantiam per eos pro parte fidelium nostrorum universorum Civium et incolarum oppidi nostri Vajda-Hunyad nostrae majestati factam, tum vero considerantes ipsos Cives, et incolas ejusdem Oppidi nostri per crebras sevissimorum Turcorum totius fidei Catholicae, et religionis Christianae hostium immanissimorum incursiones, maxima damna et incommoditates accepisse, eosdem universos Cives a solutione quorumlibet tributorum tam nostrorum, quam aliorum quorumlibet intra ambitum Regni nostri Hungariae, et ejus pertinentiarum ubivis exigi solitorum, prout et quemadmodum etiam per felices reminiscentiae Illmum. quondam Comitem Joannem de Hunyad Genitorem nostrum charissimum exemti fuisse dicuntur, plenitudine nostrae Regiae potestatis in perpetuum eximendos duximus, et libertandos, imo eximimus, et libertamus praesentium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris universis, et singulis Praelatis, Baronibus, Comitibus, Castellanis, nobilibus, et alterius cujuscunque status, et conditionis hominibus ubivis intra ambitum dicti Regni nostri Tributa habentibus, tenentibus, et exigentibus, praesentium notitiam habituris, firmissime praecipimus, et mandamus, quatenus jam modo dictos Cives, et inhabitatores Oppidi nostri Hunyad, seu eorum

alterum, ad solutionem hujusmodi Tributorum, sive scilicet nostrorum, sive aliorum quorumcunque, tam de personis, quam de quibuscunque rebus, et bonis eorum aretare, et compellere, aut eos, vel eorum alterum ratione non solutionis hujusmodi tributorum, in personis. rebusque, et bonis ipsorum quibuscunque, contra formam praescriptae nostrae gratiosissimae exemptionis inpedire, turbare, aut quovis modo damnificare nullo unquam tempore praesummat, nec sitis ausi Gratiae nostrae sub obtentu. Praesentes autem, quas secreti sigilli nostri, quo ut Rex Hungariae utimur appensione communiri fecimus, post earum lecturam, semper reddi iubemus praesentanti. Datum Budae feria sexta proxima post festum purificationis beatae Mariae virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo Octuagesimo. Regnorum nostrorum Hungariae etc. anno Vigesimo secundo: Bohemiae vero Undecimo.

Privilegiales has transumit et confirmavit „Gabriel Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hung. Dominus, et siculorum Comes“ sub dato Albae Juliae 23. Junii 1608.

Confirmationales has anni 1608. coram Requisiteoribus Capit. alb. Transilvaniae exhibuerunt et transummi curarunt: Joannes Borbely de Tholna, inhabitator albensis, et Joannes Makai servitor Stephani Török de Enningh, sub dato: „feria 6. p. p. festum Nativitatis Joannis Bapt. 1608.

Transumtum hoc anni 1608. erga mandatum requisitorium pro parte incolarum Vajda-Hunyadiensium per Requisiteores albenses iterum transumtum fuit. sub dato „Feria 2. p. p. Dominicam Exaud. 1635.

Transumtum hoc anni 1635. coram Requisiteoribus dicti Capituli exhibuit et transummi curavit nobilis Nicolaus Fekete de Vajda Hunyad, sub dato 24. Nov. 1698.

Transumtum hoc anni 1698. in favorem inhabitatorum Vajda-Hunyadiensium transumit et confirmavit Leopoldus I. sub dato „Laxenburg 15. May 1699.

Litterae hae confirmationales anni 1699. in Comitibus Albam-Juliam ad 9. Januarii 1700. indictis, nemine contradicente publicatae fuere per Joannem Sárosi Prothonotarium et inscriptae habentur Protocollo Arch. Capit. alb. Transilvaniae II. 690. et 696.

NB. Litterae hae editae habentur in Protocollo Diaetali anno 1794. p. 197.

Innuit eas Eder in notis ad Felmer. p. 223.

1481. ante 14. febr.

Documentu emanatu dela doi comiti ai fortaretiei dela Hunedór'a si dela unu functionariu alu comitatului, prin care se adeveresce, că Ioanu Corvinu făcuse unui cnezu romanescu anume Teodoru, una donatiune frumósă, pentrucă acela in batali'a dein campulu Mierleloru vedindu că a cadutu calulu de sub Ioanu Corvinu, si-a datu calulu seu, cu care a scapatu de perire pe Corvinu-voda si gubernatoriu.

Nos Vincentius de Tömösvár, ac Paulus Magnus

*) Acf bate fórte la ochi, că unde mai susu se arata dein documente, că Vladu ar fi lovit si devastatu cu câteva luni inainte in Transilvani'a, acumu se'lu vedi inpacatu si dusu la Bud'a. Se vede că acea invasiune a fostu numai vreunu casu de ciocniri casuali, la vreunu punctu órecare alu fruntariei.

Castri Hunyadiensis Comites, item Mathaeus de Alpensis, ac Joannes de Haro Judlium Comitatus Hunyadiensis memoriae commendamus per praesentes, quod Georgius Szabó Kraynicus, ac Universi Kenezii, et incolae pertinentis Castri Deva personaliter nostram venientes in praesentiam, per eosdem fassum extitit coram vobis in hunc modum: quomodo spectabilis ac magnificus quondam Joannes Vajda Gubernator Regni Hungariae etc. felicis recordationis, nobili, et famoso Theodoro Kenezio possessionem Törsök*) simul cum quadam particula terrae Kalmárfölde appellata, in pertinentiis dicti Castri Deva adjacent. tempore suae gubernationis, pro fidelibus servitiis ipsius Theodori, specialiter dum praefatus quondam Joannes Vajda in Campo Rigomezeje, per serenissimum Imperatorem Thurcorum simul cum gentibus suis prostratus fuisset, et ipse Dominus Joannes Vajda in loco certaminis de equo suo in terram prostratus, et dejectus, annotatus Theodorus equum sub ipso habitum eidem Domino Vajdae contulisset, per quem manus inimicorum, et hostium suorum evasisset, dedisset, donasset, et in perpetuum contulisset praefato Theodoro, et suis haeredibus universis, quae quidem praefata possessio Thörsök, et ipsa particula terrae Kalmárfölde vocata, mortuo praefato Theodoro ad progenitores suos videlicet Michaellem Berettin cum fratribus condescensa foret, in quarum pacifico dominio perstitisse ipsos fore scirent de praesenti. Super qua quidem fassione praefatorum praesentes literas nostras horum in testimonium praefato Michaeli, et suis fratribus duximus concedendas. Datum in Barcha feria tertia proxima ante festum beati Valentini martinis anno Domini millesimo quodringentesimo octuagesimo primo.

Has literas ad preces Michaelis Thivadar de Törsök transumit Comes Stephanus de Bathor Judex Curiae, Vayvoda Transilvanus, et siculorum Comes, sub dato „in Oppido Szászváros secunda die anno Domini 1486.

Confirmationales vero has anni 1486. transumit et confirmavit ad supplicationem „nobilis Abrahami Lupsa et reliquorum nobilium incolarum possessionis Törsök alio nomine Berthelin in Comitatu Hunyad existentis Christophorus Bathori Vajvoda Transilvaniae sub „dato Colosvár ultima apr. 1578.

Has confirmationales anni 1578 Joannes Nemes de Némethi suo et reliquorum nobilium personis Berthelin nomine coram Requisitoribus Capituli alb. Transilvaniae exhibendo, eas protocollo dicti Capituli inscribi, sibi que transuntum expediri fecit sub dato „in festo Epiphaniarum Domini 1584, et transuntum hoc insertam est Protocollo I. dicti Capituli. I. 101.

Literas anni 1481. edidit Fejér C. D. T. XI. p. 505. item Genus, incunab. et Virtus J. de Hunyad p. 253.

*) Hodie Bretye Comitatus Hunyad. Vide litt. anni 1474, et 1486.

1481. Suppl. C. D. T. IV. p. 358.

Carte de ertatiuni, séu cumu se dicea, Indulgentia si absolutiune de peccate, data unei femei anume Sofia, veduv'a unui nobilu anume Valentinu Solom, de cătra cardinalulu Ioanu de Aragonia delegatu alu papei Sixtu, penrucă aceea inca dedese órecare suma de bani la collect'a ce se facuse cu scopu de a innof' espeditiunea cruciata in contra turciloru.

Nos Frater Johannes Episcopus Fratrum ordinis Praedicatorum, sacrae Theologiae Magister, vicariusque Transilvaniensis ejusdem ordinis, et Gregorius Slewing artium et Decretorum Baccal. Plebanus in Colosvár Commissarii generales in sancto negotio Jubilaei in Claustro Beatae Mariae Virginis gloriosae eorundem Fratrum Instituti in praefata Colosvár fundato deputati, per Reverendissimum et Illustrissimum Dominum Johannem de Aragonia Tituli sancti Adriani Sacro sanctae Romanae Ecclesiae Presbyterum Cardinalem apostolicum de latere delegatum ad Hungariae, Bohemiae, et Poloniae Regna, a sanctissimo Domino nostro sexto Papa quarto destinatum, fidem facimus per praesentes, quod quia honesta Domina Sophia Relicta, condam Valentini Solom de Beczekerey Debitum facit ponendo, et contribuendo ad Cippum pro expeditione facienda, contra inhumanissimos Turcos Christiani nominis atrocissimos hostes, juxta ordinationem praefati Domini Legati, ideo declaramus quod possit ab idoneo confessore a se eligendo, ab excommunicationis, suspensionis sententiis, et peccatis omnibus contritis, confessis absolvi, et assequi sancti Jubilaei omnium peccatorum remissionem semel in vita, et semel in mortis articulo plenariam indulgentiam. Datum in Colosvár loco videlicet Jubilaei feria sexta proxima post festum Beatae Dorotheae Virginis anno Domini millesimo quodringentesimo Octuagesimo primo.

Forma absolutionis:

„Misereatur tui Omnipotens Dominus, et Dominus noster Jesus Christus te absolvat. Et ego auctoritate Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, sanctaeque Romanae Ecclesiae mihi in hac parte comissa, et tibi concessa, absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, et suspensionis, et Interdicti, aliisque sententiis a jure vel ab homine generaliter, aut specialiter in te praelatis, et restituo te communioni fidelium, et participationi Ecclesiasticorum sacramentorum, et adjecta auctoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis contritis, et confessis, imo etiam de oblitis, et concedo tibi omnium peccatorum tuorum plenariam remissionem, et remitto tibi omnes poenas in praesenti seculo, aut in Purgatorio faciendas in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti Amen.“

L. S.
pendentis.

Originale extat in Arch. Colos-Monostoriensi.

Copia authentica in Codice Transumtorum Com. Jos. Kemény Tomo XIII.

1482. Suppl. C. D. T. IV. p. 363—373.

Privilegiu alu lui Stetanu de Bathor, dein care aflamu despre donatiunea ce se face in siesc comune rurali la familii nobili de nationalitate romanésca, deintre care unele ne suut cunoscuta bene dein alte documente ce amu publicatu mai inainte la loculu loru.

Stephani de Bathor Privilegiales.

Vi quarum anno 1482. Transummit Statutorio Relatorias, ac in eisdem contentam sententiam suam compositoriam anni 1479, tenore cujus ex bonis denati Demetrii filii Barba de Borbatviz, ut pote, totalis possessio Feder et medietas possessionis Ponor, ac duae partes possessionis Baar (in Comitatu Hunyad) Michaeli filio Ladislai Kendefi, et Andreae filio Joannis Kenderes ejusque fratribus carnalibus, tota vero possessio Urik et Ohabitza cum quarta parte possessionis Borbatviz, Ladislao Oláh, et Valentino, Stephano, Szemin, et Dancso de Borbátviz obveniunt.

Per extensum legenda in Suppl. C. D. T. et paginis praesignatis.

Originale exstat in Arch. Capit. alb. Transilvaniae.

In Transumto Capit. anni 1746. prossidet Dominus Franciscus Kenderesi de Felső Szálláspataka.

1482. Suppl. C. D. T. IV. p. 375.

Urma de processu, care s'a escatu pentru dreptu de possessiune intre alte câteva familii romanesci nobili, totu dein comitatulu Hunedórei.

Inhibitio coram Capitulo albensi emanata, nobilium Joannis Szerecsen de Száláspataka, et Dancsul de eadem, suis, ac Iacobi, Koszta, Kenderes, et Ladislai, nec non item Joannes Szerecsen (sic) Ladislai Erdélyi, et Petri, ac Stephani Oláh personis, contra Dominam relictam quondam Kenderes, et Dyonisium filium Kenderes ratione possessionariae, et possessionibus Alsó et Felső Száláspataka, Malaesd, Ohaba, Bár, Krivagia, et Merisor Comitatuque Hunyad existentis celebrata, quae alias dicti Dyonisii filii Kenderes praefuissent.

Extractus iste harum literarum recitatur in Transumto Judiciali Georgii Rákoczi de anno 1642.

Transumtum vero hoc insertum est Transmissionalibus causae Mara-iano-Keresztesianae 1793. per Reg. Gubernium expeditis, et in Arch. Conventuali Kolos-Monostoriensi reperibilibus.

Mathiae Regis mandatum

de Universis Keneziiis ipsius Castrum Vajda Hunyad servientibus, eosdem in antiquis eorum libertatibus et prerogativis tenendis et conservandis.

1482. C. D. T. III. p. 431—432.

Regele Mateiu se vede indemnata a lua si elu sub protectiunea sa pe familiile romanesci de cnezi, adeca nobili dein tienutulu fortaretiei Hunedóra in contra inpilatoriloru.

Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohemiae etc. Fidelibus nostris Universis, et singulis Dicatori-

bus, et Exactoribus quarumlibet Taxarum, Censuum, et Contributionum in Districtu Hunyad constitutis salutem et gratiam nostram! Expositum est Majestati in personis Universonum Keneziorum nostrorum in pertinentiis Castri nostri Hunyad commorantium, gravi cum querela in hunc modum: qualiter ipsi antiqua libertatis eorum praerogativa requirente a solutione quarumlibet Taxarum, censuum, et contributionum exempti fuerint, solummodo ad praefatum Castrum nostrum Hunyad sint obligati; tamen vos ipsos contra libertatem eorum saepius ad solutionem certarum Taxarum, censuum, et contributionum coartaretis. Supplicatum igitur existit nobis in personis eorundem Keneziorum nostrorum, ut nos huic rei remedium adhibere dignemur. Unde nos praefatos Kenezios nostros, in antiquis eorum libertatibus tenere volentes, et conservare fidelitati Vestrae firmiter mandamus, quatenus a modo deinceps praefatos Kenezios nostros, in pertinentiis dicti Castri nostri Hunyad commorantes, ad solutionem hujusmodi Taxarum, Censuum, et contributionum adtrahere, et compellere, aut ipsos propterea contra formam praemissae libertatis eorum impedire, molestare, aut quovis modo damnificare non praesummatis. Sed eis servitia ad praefatum Castrum nostrum Hunyad, ut prius facere adstricti fuerunt, permittatis. Secus non facturi. Praesent. perlect exhib. restit. Datum Budae feria secunda prox. post. fest. resur. Domini anno D. 1482.

Editae in „Arpadia Honi történetek Zsebkönyve“ II. p. 46.

Productum fuit hoc Documentum in causa familiarum Novák, Munyan etc. in Comitatu Hunyad commorantium, contra Provisoratum fiscalem Vajda-Hunyadiensem libertatem praetendentium. Transmissio p. 221.

In Collect. C. Jos. Kemény 3. Lit. O. Comitatus Hunyad.

(Va urma.)

Honorariulu acestei redactiuni.

Acelu honorariu a mai datu ocaziune la discussiuni publice in adunarea generale tienuta la Fagarasiu in Augustu 1870. Conclusulu acelei adunari este cunoscutu; se pare inse că unii ómeni totu au reماس in nedumerire asupra aceliu honorariu, că-ci dein caus'a lui ér' se mai facu sfara in tíera.

In sientia dein 10. Novembre a. c. a comitetulu asociatiunei, dn. advocatu dr. Dimitrie Racuciu aflá cu cale a propune, că remuneratiunea redactoriului fixata inca dein a. 1867 de cătra adunarea generale dela Clusiu cu 400 fl. val. a. se se scadia la 200 fl., dein causa mai virtosu, că aceea nu ar fi léfa séu salariu ordinariu. Dupa discussiuni serióse, propunerea caditú „respinsa dein partea totoruru votantiloru.“

Cu atáta incidente se s'ar fi inchiaietu, pentru comitetu, póte că si pentru publicu, nu inse si pentru redactoriulu acestui organu alu asociatiunei; pentru acesta, „remuneratiunea séu honorariulu“ a devenitu unu punctu de honóre. Elu nu a participatu la acea sientia, printrucá nu siede in Sibíiu. Intr'aceea orice contractu se inchiaie intre duoe parti. Asia dara pe langa

tóta modesti'a ceruta dela ori-care, fia permissu redactoriului, cá dupace in siese ani a publicatu atâtea lucruri in interesele altora, se vorbésca acésta una - data si in caus'a sa.

Onorabilele publicu scie, cá subscrisulu in presupunerea cá se va tienea adunare generale, si-a depusu de nou, acumu póte a patr'a óra in cátiva ani, dimissiunea in manile comitetului. Dimissiunile sale le-a motivatu fôrte pe scurtu; a crediutu cá era de ajunsu cá se dica: Mai cerce si altulu. Motivulu principale inse si rezervatu 'ia fostu, cá se scape de acésta redactiune, séu mai limpede vorbindu, cá se scape de iobagi'a in care fu aruncatu sub titlu fôrte frumosu de secretariu primariu si de redactoriu. A redige unu diariu, una fólía periodica, nu semnifica nicairi in Europ'a, a studié, a compune, a traduce, dein mai multe ramuri de scientia, séu adeca a'si arroga rangu de geniú universale; ci semnifica numai, a perlege, a cerne si alege dein manuscriptele cáte venu dela altii spre publicare, si apoi a le da tipografiloru cá se le scótiá la lumina; in acelasu tempu a intretiené correspondentia cu barbati de specialitate, adesea si cu abonati; a veghiá neincetatu si a sta in comunicatiune cu publiculu, pentrucá nu cumu - va se se perdia de elu, séu acésta se perdia dein ochi pe redactoriu. Candu i s'a transpusu redactiunea, i s'a si promisú, cá manuscripte ii voru veni „in abundantia,” si cá va avea numai se aléga dein ele. S'a intemplatú tocma dein contra, si se intempla pâna in dio'a de astadi. 36 pâna in 40 de cóle tiparite in formatulu ce se vede, inghitu pe anu 220 pâna la 240 de cóle scrise desu, cu margine numai de duoe degete. Se punemu cá $\frac{1}{3}$ parte dein acelea coprendu processe verbali, manuscripte straine si publicatiuni, $\frac{2}{3}$ séu circa 130 à 150 cóle remanu in spinarea redactoriului, cá se le compuna si scria elu. Déca ar fi inse numai cu scrisulu; dara óre studiulu de feru, preparatiunea de septemani si luni, pe care o cere cáte unu singuru articlu, se fia luete intru nimicu? Eará inmultirea necurmata a bibliotecei private, in o lipsa de biblioteca publica deschisa, costa dieci si sute.

Redactiunea, séu mai dreptu vorbindu, elaborarea si editiunea acestei folie, cu corregerea, revisiunea, correspondentiele etc., rapescu celu mai pucinu cáte 800 de óre pe anu.

Unu dascalu de musica i se platesce pe fia-care óra celu pucinu cáte 1 fl.

Unu docente pe la cetati ia de órele sale private cáte 1 fl.

Unu medicu i se dá de visita celu pucinu 1 fl.

Unu professoriu gimnasiale i se dau pe cáte 18—20 óre pe septemana = 800 óre pe anu celu pucinu 800 pâna la 1200 fl.

Unu preotu citeste dein carte rogatiunile la unu mortu, si ia cáte 2 fl.

Unu asia numitu comptoaristu (grammaticu) dela comerciu, cáte 1200 pâna la 3000 fl. pe anu.

Unu arhitectu séu ingeneru ii platimu pe labóre de 9—10 dile cáte 80 pâna la 100 fl., si dupa 10—15 ani ele nu merge la nimeni pentru 20—50 de mii fiorini, cá-ci ii are.

Unu advocatu dein cei mai moderati imi facé pentru suplica in una causa fôrte simpla, ce se pertracta summarie, urmatoriulu computu fôrte modestu: Consultatiune 3 fl.; conceptulu suplicei 3 fl.; copia dupla 2 fl.; infaciosiare in dio'a pertractarei 2 fl., Summa: 10 fl. v. a., pe tempu de trei óre cu totulu.

Societatea academica romana platesce se 10 cóle de manuscriptu la dictionariu cáte 15 galbini; éra correcturele si revisiunile se platescu extra cáte 2 galbini. Diariiele cele mai mari romanesce platescu cáte optu correspondentie pe luna cu cáte 10 (diece) galbini. Despre diariiele streine nu mai dicemu nimicu; honorariiele acelora suna pe mii, nu pe sute.

Cumu vrea cineva cá se se plátésca productele literaturéi nóstre, si cumu crede cá se póte incuragia literatur'a romana? Numai literatii se lucre de pomana? Numai literatii se traiesca cu apa si cu aeru? De candu óre acei carii s'au ocupatu tóta viéti'a lorú cu literatur'a, sunt condamnati a flamendí, a ambla golani, si totusi a da de pomana? Dara nu placu lucrarile cuiva? In acestu casu nu se cauta pretexte, ci se spune curatu: Lucrulu teu nu ne place, si sanetate buna.

Redactoriulu acestei folie a fostu dedatu a lua pe labórea sa literaria si publicistica cáte 1 fiorinu pe óra, inca in anii juniei sale dela 1838 inainte, de candu a inchiaietu primulu contractu cu unu editoriu, nu romanu, ci germanu, care sciá bene, cumu se platescu la ei productele literarie si publicistiche. Redactoriulu crede, cá lucrarile sale merita si astadi, celu pucinu acelu honorariu. Asia dara, déca i s'au datu in 6 ani cáte 400 fl., pe cáte 800 de óre, elu a daruitu natiunei labóre neplatita in valóre de 2400 fl. Desfidemu pe ori-care deintre literatii nóstrii, de deincóce de Carpati, afóra numai de duoi, cá se ne arate, candu au donatu dumnealoru, pentru scopu literariu asemenea sumá, fia in bani, fia in labóre.

Si ce s'a facutu pâna astadi in tempu de 12 ani pentru inaintarea literaturéi nóstre in comparatiune cu multimea de burse si subventiuni, care s'au datu si se dau pe fia care anu cu mille pentru cultivarea tenerimei? Bene se ne luamu sam'a: Tenerimea acésta, pre care o educamu si invetiamu cu atâtea sacrificia curatu romanesce, va remanea romana numai déca'i vomu da si limb'a inavutita, literatura sanetósa, cumu si histori'a natiunei si a patriei sale. Un'a fóra alt'a nu merge. Óre ce ar fi astadi de romani cá romani, in totu coprensulu Daciei, déca acestu poporu, déca literatii si tóta intelligenti'a sa de astadi nu aru fi avutu pe cunoscutii inainte mergatori, déca acéia nu le aru fi revelatu originea si nu ar fi desteptatu consciéti'a de sene in natiune? O data si bene, statutele ceru inaintarea literaturéi si prevedu una fólía periodica, care nu se póte sustiené cu frase, ci cu labóre si cu bani. Dara ea nu are abonati de ajunsu? Care fólía periodica literaria are abonati de ajunsu? Numiti'mi unic'a macaru in ori care limba, in tóta Transilvani'a si chiaru in Ungari'a. Mai observati, cá acésta fólía a nóstra e prea peste mesura eftina. Ea nu ar fi tocma prea eftina, déca nu ar apasa taxele postali si expeditiunea. Inse natiunea o a volitu asia, in conditiunile in care o vedemu, si nu a mai sbieratu chiu si vai, cá ne saracescu ticalosii de 3—4 sute fiorini pusi pe altariulu museloru, candu altii punu acolo dieci si sute de mii pe fia care anu*).

Dein tóte acestea urmédia, cá déca redactoriulu nu ar cunosce excessulu de zelu alu dlui propunetoriu, propunerea dsale de a se castra remuneratiunea pâna la nimica de 200 fl., o ar lua curatu de insulta. Dein contra, redactoriulu si-ar fi scosu caciul'a deinaintea domnului propunetoriu si 'iar fi facutu adresa de multiamita, déca dsa in siedenti'a dein 10. Nov. a. c. ar fi esitu de exemplu, cu propunerea urmatoriá:

„Considerandu, cá membrii asociatiunei nóstre in periodulu de siese ani au lasatu partea cea mai mare a elaborarei manuscripteloru la „Transilvani'a“ pe corbicea redactoriului;

Considerandu, cá acelasu redactoriu dein susu atens'a causa nu a potutu labora de ajunsu nici la dictionariulu societatei academice, a si fostu inpedecatu dela tiparirea dictionariului seu romanu-magiaru si a celui germanu-romanu, de unde i s'au trasu si daune materiali greu simtite;

Considerandu, cá sustienerea si intenderea foliei nóstre literarie intre atâtea sute de folie care essu in alte limbi in acésta monarchia, a devenitu unu adevveratu punctu de honóre, nu numai pentru asociatiunea nóstra, ci chiaru pentru natiune;

De alta parte, atátu pentrucá vediu bugetulu nostru inpuccinatu pe acestu anu, cátu si pentru cá in etatea cea mai vigorósa in care me aflu, se usiorediu sarcin'a betranului redactoriu, propunu: 1) cá redactiunea Transilvaniei se mi se dea mie in modu provisoriu pe anulu 1874 numai pe langa remuneratiune de 200 fl.; 2) cá comitetulu se midiulocésca la venitóri'a adunare generale unu conclusu in acelasu sensu, cá adeca redactiunea Transilvaniei se mi se lase totu mie pe alti trei ani ur-

*) Gresiesci domnule redactore. Deficitulu nu este nici atáta, indata ce exemplariiele remase intregi si legate in fia-care anu se voru adaoge la venitu in vreo valóre cuvenita; dara eu n'am vediatu se se fia luatú in vreanu pretiu acelea exemplaria. Not'a culegatoriului de litere.

matori, totu numai cu remuneratiune de câte 200 fl. v. a. pe anu, pentru că mi s'a facutu mila mare de asociatiunea noastră."

Cu propunere cumu ar fi acésta, dn. Racuciu ajungea deintru-odata câteva scopuri: facea redactoriului unu complimentu, pe care cela nu'lu potea refusa in casu candu ar fi volitu se se tiena cu ambele braçia de redactiune; strimtorá pe comitetu intre duoe usi; in fine aducea asociatiunei unu castigu reale in bani, si altulu spirituale in scienti'a moderna.

Instructiunea publica in Germani'a.

Dupa unificarea Germaniei s'a ingrijitu cá se se adune la unu locu tóte datele statistice, câte stau in relatiune cu instructiunea publica. Dein acelea s'a compusu unu conspectu, care merita cea mai de a-própe attentiuine a toturoru popóraloru pamentului, pentru că dein acelea se vede curatu, ce póte unu poporu déca voliesce, toema si in casu candu elu nu este dotatu dela natura cu spiritu multu si cu genialitate. In Germani'a unificata se afla aprópe 40 de milióne locuitori, intre carii se numera si polonii dein Posen, câteva fractiuni de slavi dein Prussi'a, Saxoni'a, Hannover'a, francii dein Alsati'a si Lotaringi'a etc., mai in scurtu, la 40 de milióne preste totu. In acelu imperiu se dá instructiune obligatória in 60 mii de scóle comunali (elementarie si primarie) la siese milióne de scolari si scolaritie, in etate dela 6 pàna la 14 ani. Instructiunea secundaria se dá in: 330 gymnasie, 14 gymnasie reali, 214 progymnasie si alte scóle latinesci, 485 scóle reali si urbane (Bürgerschulen), deintre care 127 sunt inpreunate cu gymnasie. In tóte acéstea invetiasera in an. 1871 preste totu 177,379 de scolari.

In Germani'a sunt 21 de universitati, cu 1620 de professori, éra studenti au fostu in acelasi anu 17,858.

Pentru scientiele tehnice sunt 10 scóle poli-technice cu 360 de professori si 4500 studenti.

Comun'a capitalei Berolinu are numai scóle comunali 74 asiediate in diverse parti ale urbei, pentru cá se fia de indemana la toti locuitorii.

Cu totu acestu progressu enormu, germanii nu stau pe locu, ci ei inmultiescu neincetatu scólele, pentrucă acuma cunoscu inca si locuitorii sateloru, cá: Scienti'a este potere, adevérata potere.

In acestu conspectu inse nu vedemu enumerate scólele de specialitati ale germaniloru, care nu se computa nici la gymnasia, nici la universitati, precumu sunt: Scólele militare, scólele de marina, institutele pedagogice, cele de montanistica, scóle comerciali, agronomice, de silvicultura, institute de orbi si de surdomuti s. a., in care inca invétia multe mii de teneri pe fia-care anu. Intru asemenea lipsesce dein acestu conspectu multimea pensionateloru si altoru institute private, de care se afla in tóte tierile Germaniei pentru tenerime de ambele sexe.

Si cine ar crede, cá cu tóta acésta generalisare

extraordinaria a culturai. se mai afla totusi in diverse parti ale Germaniei si nescientia, si chiaru barbaria multa; asia de ex. in Meklenburg, in tienuturile muntóse ale Bavariiei si pe airea, éra proletariatul dela cetatile cele mari este detienutu prin saraci'a sa cea mare in nescientia si barbari'a. Apoi se te mai miri de acelea popóra, la care scólele nu numai au fostu despretiuite, ci chiaru persecutate, interdise, inchise. Sunt preste cincidieci de ani, de candu in Germani'a se pedepsescu aspru, cu bani si cu inchisóre, toti parentii, câte isi potu da pe prunci la scóla si totu nu'i dau; dara apoi li s'au si deschisu preste totu scóle multe si bune, éra instructiunea costa séu fórte pucinu, séu cá in unele tieri este chiaru gratuita, éra cartile scolastice se tiparescu si se inpartu cu diecile de mii.

Scienti'a e potere.

Subventiuni la foliele nepolitice rusesci.

Guberniulu Russiei a fundatu séu a permissu a se fundá in imperiu si anume in capitala, mai multe folie periodice de specialitate, séu cumu dicu nemtii, Fachblätter; care n'au a face nimicu cu politic'a dilei, ci publicatiunile loru se marginescu mai preste totu la câte una specialitate. Precumu in alte staturi, asia si in Russi'a s'a vediutu cá publicatiunile de specialitate se cumpara si se citescu mai multu numai de cătra ómeni de specialitate, pentrucă altii séu nu le pricepu, séu cá nu au nici unu interessu de ale citi. De aici urmédia, cá abonatii aceloru folie sunt mai pucini la numeru, decâtu cá se se póta coperi spesele tipariului si ale expeditiunei, cumu si honorarile, ori salariile redactoriloru, colaboratoriloru, correctoriloru, numai dein sumele câte intra dela abonati. Dara guberniulu Russiei a vedintu si a calculatu, cá si alte gubernie si societati scientifice, cá vene inmiitu mai eftinu a da subventiuni, decâtu a pune se se decopiedie tractate, raporturi, acte de specialitate de câte una miie séu si de câte diece duoedieci de mii de ori; preste acésta elu a priceputu, cá acelea publicatiuni n'au numai valóre ephemera, de joi pàna mai apoi, dupa care se le dai la piperiu, ci cá ele au se sierbésca celu mai pucinu la generatiunea de facia, pe câte 10—30 de ani inainte. De aceea guberniulu, séu mai bene, statulu Russiei, dá urmatóriele subventiuni pe fiacare anu:

La Diariulu instructiunei publice . . .	ruble 25 mii.
" " Rusky Invalid . . .	" 23,711
" " Vojennyi Sbornik (folia militaria) . . .	" 15,000
" " Folia minist. finantieloru . . .	" 13,034
" " Monitoriulu caliloru ferate si alu comunicatiunei . . .	" 10,592
" " Anuntiatoriulu Minister. fiscalitatiloru . . .	" 8,036

Unu altu diaru ostasiescu Cruzejnyi	
Sbornik	ruble 7750
La diariulu Revist'a ministeriului de	
externe, Vidy vnesny	
torgovly	„ 4407

Sciutu este, că Russii inca au de mai multu tempu academii scientifice si alte societati literarie, caroru éراسi le dau subventiuni considerabili.

Va recunósce ori-cine, că acestea nu sunt probe de barbaria, ci mai virtosu de cultura inaintata. De altu-mentrea lucrurile in Russi'a s'au scambatu dela 1856 spre bene, preste asteptarea poporului si a Europei intregi. Chiaru si expositiunea dela Vien'a dete lumei probe, că acelu statu a facutu progresse immense in mai multe ramuri ale culturai omenesci. Chiaru si censur'a cea vechia de feru, la care era supuse tóte productiunile spiritului omenescu, a perdutu fórte multu dein intensitatea sa intru atata, cătu de multe ori lumea europena stà la mirare citindu articlii tradusi dein diarielle politice rusesci.

Recunoscintia nationale.

La propunerea domnului Dimitrie G. Ghica, presidente alu camerei deputatiloru in Romani'a, ambele corpuri legislative au votatu inca dein sesiunea trecuta gratificatiune de 200 napoleoni (1800 fl. v. a.) dlui B. P. Hasdeu, cá recunoscintia pentru publicatiunile sale historice nationale, inpreunate cu spese grele si cu fatige mari.

Totu asemenea se votasera in dilele lui Alexandru Ioanu I., vreo 800 galbini pentru studiale historice ale lui Alexandru I. Papiu.

Predatiunile colerei in Ungari'a.

Dein conspectele oficiali câte s'au potutu inchiaia pàna in Octobre a. c. esse, că in cursu de unu anu au moritu numai de colera 182,599 ómeni. Dara bene se se scia, că acésta mortalitate a fostu numai dein Ungari'a propria disa, si aceea inca fóra partile sale muntene; éra dein Transilvani'a si Croati'a inca nu avemu date positive; se crede inse că numerulu celoru morti de colera in cursu de unu anu, in tierile numite ale corónei ungueresci, trece preste duoe sute de mii. Tristu, fórte tristu evenimentu.

Bibliografia.

D. Dimitriu Iarcu, vechiu professorin si inspectoriu de scóle, a elaboratu in cursu de mai multi ani cu multa ostenéla, si a publicatu in a dou'a editiune, o pretiósá opera, pe care cu dreptu cuventu o numesce in precuventarea sa: magasi'a cartiloru, séu statistic'a toturor cartiloru si scrieriloru impresse, cari au aparatu in limb'a romana, incependu

dela cea mai vechia data din secolulu alu XVI, candu s'a impresu la Brasiovu primele carti besericesci (1570) in limb'a romana, si mai alesu dela introducerea primei tipografie in Romani'a de cătra domnulu nostru Matheiu Basarabu (la Govor'a, Valcea 1634,) si de cătra domnulu Moldovei Vasile Lupu in Iassi (la Trei Ierarchi 1640), — adeca cam 1 secolu dupa descoperirea imprimeriei si 2 secolu dupa inventarea charthiei.

In acésta interesanta colectiune se gasescu:

1. Mai multe date interesante despre bibliografia in genere, scriitori, opere etc.

2. Tabla generala alfabetica de numele toturor autoriloru si traducatoriloru romani, indicandu si anulu séu anii in care a scrisu fia-care. Asemenea si o tabla alfabetica de autorii straini, cari au scrisu despre noi.

3. Datele infiintariii diferitelor imprimerie.

4. Cartile utile si recomandabile copiiloru de ambe secse.

5. Bibliografi'a chronologica romana, séu tabluu generalu de tóte cartile, brosiurele, foile periodice in limb'a romana, séu in limbi straine, relativu la Romani, incependu din secolulu alu XVI (1570) si pàna adi. Acestu catalogu generalu e clasificatu dupa ani, incependu cu anulu 1570, si indica numele cartii, numele autorului séu traducatoriului, orasiulu unde s'a impresu cartea si locul unde se póte gasi. Acestu interesantu dictionariu bibliograficu contine 161 pagine mari, in cari intra si unu apendice.

In precuventarea acestei statistice bibliografice se arata intre altele si utilitateá ce póte trage cineva din posederea la indemana a acestei carti, care a costatu atatia ani de labóre. Mai antaiu este fórte utile si necesaru unui omu de litere si sciintie i a vedé in acésta statistica bibliografica gradatiunea prin care a trecutu scrierile si imprimerea cartiloru romane. Apoi este bine a scí, déca vreunu altu autoru a scrisu séu a tradusu o materia óre-care, si candu, că-ci s'au vediutu traductiuni facute de mai multi, fàra a se scí unii pre altii. In fine ori cine voiesce a'si compune o biblioteca cu carti vechie si noue, are necesitate se consulte acestu magazinu, acestu catalogu generale, spre a-si alege ce voiesce. Este indispensabile pentru ori-ce omu ce posedo o biblioteca cu carti romane, se posedo si acestu catalogu generale alu toturor cartiloru ce esistu dela cele mai vechie date.

De prisosu dara, in urm'a celoru espuse, a mai recomandá publicului o asemenea pretiósá carte séu dictionariu alu toturor cartiloru romane si relative la Romani.

(„Press'a.”)

Dn. Constantinu Ionescu, professoriu la gimnasiulu dein Ploiesci, a datu la lumina un'a scriere intitulata: „Privire in trecutul Romaniilor.” Acésta scriere, precumu ni spune autorulu in prefatiune, are de scopu „se consilieie

credinț'a in bine, se puna in vederea Romanilor de adi vechiele și sublimatele virtuți stramosiesci, se întarésca coragiulu abatutu alu unor'a, se fortifice debil'a credinț'a a altora. — Recommendamu, dice „Romanulu“ cartea dlui Ionescu toturoru Romanilor și buni și rei; celoru buni, că se nu devina nici-odata rei; celoru rei, că se se faca buni, luandu esemple din ea.

Elemente de istori'a romanilor pentru scólele poporale, de A. Treb. Laurianu. Edit. a nou'a corrésa și adausa. Sibiu, 1871. Tipariulu și provedietur'a tipografiei lui S. Filtsch (W. Krafft). Pag. 107, 8°, costa numai 35 cr.

„Amiculu poporului,“ calindariu pe 1874 de Visarionu Romanu. Anulu XIV. a esitu dein tipariu și se afla de vendiare la numitulu editoriu. Pre langa partea propria a calindariulu provediuta cu multime de materii pentru trebuințiele practice, calindariulu contine: Biografi'a arhiepiscopulu și metropolitulu Procopiu Ivacicovicu (cu portretu). Continuarea istoriei Ardealulu. — Istori'a inventiunilor. — Judii comunali și autonomi'a comunala și parochiala (de M. Marienescu). — Urbariulu și padurile in Banatu. — Tabaculu și efectele lui. — Cunóscerea etatii cailoru (cu ilustratiuni). — Ursulu maritimu (cu ilustratiune). — Crocodilulu (cu ilustratiune). — Despre rose. — Poesii și alte materii.

Condițiunile de vendiare: Pretiulu de bolta alu unui ecsemplariu 50 cr., cu tramitere francata prin posta 56 cr. — 10 ecs. 4 fl. 50 cr. — 25 ecs. 10 fl. 50 ecs. 18 fl. 50 cr. — 100 ecs. 35 fl.

La comandari a se folosi fóli'a a dóu'a dela acestu anuciu, cu francare de 2 cr., ori și avisurile postali (Correspondenz-Karte).

Suspinele silveloru, poesii și prosa de Victoru Russu, professoriu. Carlsruhe, 1872. Imprimeri'a Fridericu Gutsch. La auctoriulu in Clusiu cu 50 cr. v. a.

Sfnopsulu. A. Mirte: Càtra Silvani'a. — Barnutiulu și natiunea. — Resunetu. — Semtieminte omagiale. — Doru de patri'a. — Se scii ca io-su romanu. — Visulu și realulu. — Vecin'a. — Filomel'a. — Càtra Massimu. — Cantecu. — La Elen'a . . . — B. Iedere: Urme romane pre valea Renulu. — C. Ciprese: Unu remasu bunu dela Beiusiu. — Càtra o calugaritia. — Eu și artist'a ***. — Lacremile. — Dumbravile dese. — Càtra C. Deliu. — Conso daliloru mei. — In cemetierulu dein Stirei. — Desperatulu. — En trecu se m'odichnescu. — Resbelulu dein an. 1866 cu Prussi'a. — Epilogu.

Catechismulu sanetatiei (Igien'a, Dietic'a) intocmitu pentru poporulu romanescu și scólele popularie elementarie.

Catechismulu antropologicu, intocmitu pentru poporulu romanescu (și scólele elementarie), amenduoe de Pavelu Vasiciu, dr. de medicina și chirurgia, magistru de obstetricia, consiliariu de scóle reg. in pensiune și asesoriu consistoriale. Temisior'a. In tipografi'a lui E. Steger. Pretiulu fia-caruia dein acestea Catechisme este numai câte 25 cr. v. a., și se póte trage de-a dreptulu dela dn, auctoriu dein Temisior'a, séu și prin librarii, éra aici in Brasiovu se afla la dn. protopopu Ioanu Petricu, in Sibiu la tipografi'a archidiecezana.

Macrobiotic'a séu Maiestri'a de a conserva viéti'a omenécsa, compusa de renunitulu medicu dr. Hufeland, tradusa in romanesc de dr. Pav. Vasiciu, tom. I. și II.; costa acuma numai 1 fl. 50 cr.

Dictionariulu ungurescu-romanescu, compusu de Georgie Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile d'in Brasiovu, Sibiu, Clusiu, Lugosiu, Temisior'a, Aradu, M. Sighetu, cu pretiulu originale ficu 3 fr. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, și 3 fr. 20 cr. v. a. leg. usioru. Anume pentru comitate sunt depuse in Clusiu la librariile dloru I. Stein și L. Demjén. In Sibiu la librari'a Iulius Spreer. Lugosiu I. L. Kremann. Deva I. Luzzatto.

Cu acestu Nr. 24

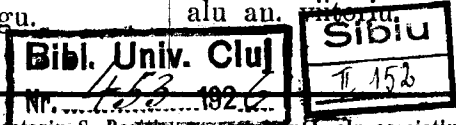
„Transilvani'a“

fóli'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporulu romanu isi inchiaie anulu alu VI-lea alu essistentiei sale, și pasiesce inainte cu ajutoriulu lui Dumnedieu.

Abonamentulu la „Transilvani'a“ este celu aratatu in frunte alaturea cu titlulu ei, și adeca pe 1 anu 2 fiorini pentru membrii asociatiunei, 3 fior. pentru nemembrii, éra afara dein imperiu câte unu galbinu, dein caus'a indoitulu porto postale.

Banii de prenumeratiune se transmittu de-a dreptulu la on. Comitetu alu asociatiunei transilvane in Sibiu, sub ale carei auspicia esse fóli'a.

Summariulu anului 1873 se va alatura la Nr. 1 alu an. . . .

Redactiunea.